

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:4

Ändringar i kyrkoordningen

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2025

Martin Modéus

Camilla Asp

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen, som är uppdelad i två separata avsnitt, föreslås följande ändringar:

- ♦ I det *första avsnittet* behandlas förslag om ändring i kyrkoordningen som gäller beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall. För att domkapitlet ska vara beslutsfört föreslås att den präst som är biskopens (ordförandens) och domprostens (vice ordförandens) ersättare i domkapitlet ska vara närvarande i de fall både biskopen och domprosten har förhinder. Syftet är att säkerställa att det alltid finns teologisk kompetens i domkapitlet. När ordföranden och vice ordföranden har förhinder gäller för beslutsförhet att den ledamot som är eller har varit ordinarie domare (domarledamoten) eller dennes ersättare tjänstgör som ordförande enligt nuvarande bestämmelse i 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. Förslaget till ändring i kyrkoordningen följer av ett uppdrag från kyrkomötet 2023.
- ♦ I det *andra avsnittet* behandlas två frågor avseende ersättare för biskopar. Den ena frågan gäller hanteringen av en situation när det blir en längre tids vakans. Den andra frågan avser ersättare för biskopen i tillsättningsnämnden vid tillsättning av domprost. Gällande den första frågan föreslås att vid en längre tids vakans på befattningen som biskop ska en biskop kunna tillförordnas av stiftsstyrelsen under förutsättning att stiftsstyrelsen och domkapitlet är överens om beslutet. Beträffande den andra frågan föreslås att den diakon eller präst som är ledamot i domkapitlet ska vara biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost. Det senare förslaget till ändring i kyrkoordningen följer av ett uppdrag till kyrkostyrelsen från 2022 års kyrkomöte.

Innehåll

1 Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall	3
1.1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
1.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	3
1.3 Ärendet och dess beredning	4
1.4 Bakgrund.....	5
1.5 Överväganden och förslag	7
1.6 Ikraftträdande	9
1.7 Konsekvenser	9
1.8 Kommentrar till bestämmelsen i kyrkoordningen.....	9
 2 Ersättare för biskopen	 10
2.1 Förslag till kyrkomötesbeslut.....	10
2.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	10
2.3 Ärendet och dess beredning	12
2.4 Bakgrund.....	13
2.5 Överväganden och förslag	17
2.6 Ikraftträdande	23
2.7 Konsekvenser	23
2.8 Kommentrar till bestämmelserna i kyrkoordningen.....	23
 Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	 25

1 Beslutsföret i domkapitlet i vissa fall

KsSkr 2025:4

1.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

1.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 9 kap. 5 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §

Domkapitlet är beslutsfört när minst sex eller, om samtliga är ense om beslutet, minst fem ledamöter eller tjänstgörande ersättare är närvarande. Ordföranden eller vice ordföranden måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare som tjänstgörande ordförande.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden är domkapitlet – när fråga är om handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§, 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§ och 58 kap. – beslutsfört med den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare som tjänstgörande ordförande.
Den präst som är ordförandens och vice ordförandens gemensamma ersättare måste dock vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare ska alltid vara beslutande vid handläggningen av de ärenden som anges i andra stycket.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

1.3 Ärendet och dess beredning

Uppdraget om handläggningsregler m.m.

Kyrkomötet beslutade 2015, i enlighet med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:17, att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna. Dessutom uppdrog utskottet till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till ändringar i kyrkoordningen så att domkapitlet kan vara beslutsfört i alla typer av ärenden, även om såväl ordföranden som vice ordförande är jäviga (KmSkr 2015:5). Frågan diskuterades även vid domkapitelsöverläggningen i oktober 2014.

Frågan om beslutsförhet kom att hanteras tillsammans med frågan om att införa fler förfaranderegler i kyrkoordningen för domkapitlens hantering av ärenden rörande obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst för präster och diakoner, erinran eller provotid enligt 31 kap. 11–14 §§ och 32 kap. 11–14 §§ (nedan kallat obehörighetsärenden). Det resulterade i att det 2020 tillsattes en utredning med uppdrag att överväga fler förfaranderegler för domkapitlen och lämna förslag i några närliggande frågor (KS 2020-1620). Utredningen skulle även föreslå regler för beslutsförhet i domkapitlet när både ordföranden och vice ordföranden är jäviga. I promemorian *Handläggningsregler i domkapitlen m.m.* presenterade utredningen förslag till bestämmelser om handläggningen, beslutsförhet i domkapitlet när ordföranden och vice ordföranden har förhinder, ett slopat krav på egenhändigt undertecknande och beslutsfattande på distans. Promemorian remitterades under 2022.

Kyrkostyrelsen föreslog i sin skrivelse till kyrkomötet 2023 (KsSkr 2023:4) ett antal ändringar i kyrkoordningen som rör handläggningen i obehörighetsärenden och andra närliggande frågor. Ett förslag var en ändring i 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen som innebar att den ledamot som är eller har varit ordinarie domare (nedan kallad domarledamoten) eller dennes ersättare skulle tjänstgöra som domkapitlets ordförande i vissa typer av ärenden när både ordföranden och vice ordföranden har förhinder. Bestämmelserna om beslutsförhet och beslutanderätt gäller domarledamoten eller dennes ersättare. I skrivelsen används ”domarledamot” även i situationer där båda avses för att förenkla språket.

Läronämnden yttrade sig över kyrkostyrelsens skrivelse och såg inga läromässiga hinder i förslagen, men ville betona vikten av att prästerlig ersättare för biskop och domprost är närvarande när domarledamoten inträder som ordförande (Ln 2023:27). Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslog att kyrkomötet skulle anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen, bland annat ändringen i 9 kap. 5 § andra stycket om domarledamoten som tjänstgörande ordförande. Vidare föreslog utskottet att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag som innebär att när domarledamoten är ordförande i domkapitlet på grund av förhinder för både biskop och domprost vid handläggning av vissa ärenden, ska den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande (TU 2023:1). Kyrkomötet beslutade i enlighet med detta förslag (Kyrkomötets protokoll 21 november 2023 102 §).

Tillsyns- och uppdragsutskottet motiverade uppdraget till kyrkostyrelsen med att det föranleddes av läronämndens yttrande. Utskottet anslöt sig till läronämndens syn på vikten av att den präst som är ordförandens och vice ordförandens gemensamma ersättare är närvarande vid handläggningen när domarledamoten träder in i ordförandens ställe när de båda har förhinder. Utskottet ansåg att detta bör regleras i kyrkoordningen. Enligt utskottet kommer det då alltid att vara någon av de tjänstgörande som har teologisk kompetens i domkapitlet när bestämmelsen i 9 kap. 5 § andra stycket tillämpas. Vidare var det utskottets mening att domkapitlen bör tillämpa en sådan ordning redan från den 1 januari 2024.

Mot bakgrund av kyrkomötets beslut med efterfrågade förslag till ändringar av kyrkoordningen togs promemorian *Beslutsförhet i domkapitlet i vissa fall* fram inom kyrkokansliet under 2024. Promemorian remitterades till stift, Ansvarsnämnden för biskopar, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Arvodesnämnden för den nationella nivån, Överklagandenämnden samt 37 församlingar och pastorat. Remissvar har kommit in från samtliga stift, Överklagandenämnden, Ansvarsnämnden, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Valprovsningsnämnden, samt 18 församlingar och pastorat. Remissvaren finns i ärendet KS 2024-2420.

Av de 35 remissinstanser som svarat på remissen tillstyrker 30 av dem förslagen. Tre av remissinstanserna har ingen erinran. *Valprovsningsnämnden* avstår från att lämna synpunkter eftersom förslaget inte rör nämnden. *Hjo församling* avstyrker förslaget, eftersom det är otydligt vad gäller diakonens roll.

Visby och Stockholms stift tillstyrker förslaget, men saknar dock att det inte har övervägts att domarledamoten eller dess ersättare skulle kunna inträda som ordförande i även andra typer av ärenden om både ordföranden och vice ordföranden är frånvarande, oavsett anledning.

1.4 Bakgrund

1.4.1 Gällande bestämmelser

Domkapitlets sammansättning

Domkapitlets sammansättning framgår av 9 kap. 1–2 c §§ kyrkoordningen. Domkapitlet ska bestå av

1. biskopen, som är ordförande,
2. domprosten som är vice ordförande,
3. en ledamot som är anställd som präst eller diakon i stiftet eller i någon av dess församlingar eller pastorat,
4. en domarledamot, och
5. tre övriga ledamöter.

De ledamöter som avses i punkterna 4 och 5 och deras ersättare får inte vara vigda till biskop, präst eller diakon. För biskopen och domprosten utses en gemensam ersättare som ska vara präst. För den ledamot som är präst eller diakon utses en ersättare som är präst eller diakon. Om den ordinarie ledamoten är präst ska ersättaren vara diakon. Det omvända gäller om den ordinarie ledamoten är diakon. För domarledamotens ersättare gäller samma kvalifikationskrav som för den ordinarie ledamoten.

Det har ansetts viktigt att det finns en balans i domkapitlet mellan ledamöter i vinningstjänsten och lekmän (CsSkr 1999:3 s. 2–372). Med kyrkoordningen tillkom dock domarledamoten som inte har någon motsvarande vigd ledamot. Det ansågs nödvändigt att förstärka den juridiska kompetensen på grund av att domkapitlet skulle få utvidgade överprövningsuppgifter efter relationsändringen (CsSkr 1999:3 s. 2–135).

Det finns även särskilda bestämmelser om domkapitlet i Uppsala respektive Visby stift. Sammansättningen i Uppsala stift har anpassats efter att det i stiftet finns två biskopar, ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift. Ärkebiskopen är ordförande i domkapitlet, biskopen i Uppsala stift är första vice ordförande och domprosten är andre vice ordförande. För dessa ska det utses två gemensamma ersättare som ska vara präster. Dessutom har domkapitlet i Uppsala stift fyra övriga ledamöter, för att behålla jämvikten mellan vigda och lekmän. Domkapitlet i Visby stift har en särskild sammansättning när ärenden som rör Svenska kyrkan i utlandet handläggs.

Beslutsförhet i domkapitlet

För att domkapitlet ska vara beslutsfört måste ordföranden (biskopen) eller vice ordföranden (domprosten) vara närvarande enligt 9 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen. Enligt 9 kap. 2 b § kyrkoordningen gäller i Uppsala stift att ärkebiskopen är ordförande i domkapitlet, biskopen i Uppsala stift första vice ordförande och domprosten andre vice ordförande. När domkapitlet hanterar sina domstolsliknande uppgifter måste domarledamoten vara närvarande enligt 9 kap. 2 b § och 5 § tredje stycket. Det gäller obehörighetsärenden, ärenden om beslutsprövning och överklaganden. Domarledamoten har rösträtt endast vid handläggningen av dessa ärenden, men har rätt att delta i domkapitlets överläggningar i alla ärenden.

Vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden kan domkapitlet ändå vara beslutsfört, genom att domarledamoten eller dennes ersättare tjänstgör som ordförande med stöd av 9 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen. Bestämmelsen är tillämplig vid handläggning av ärenden om beslutsprövning och sedan den 1 januari 2024 även vid obehörighetsärenden och överklaganden. Undantaget är avsett att tillämpas vid förhinder på grund av jäv, men är enligt sin ordalydelse tillämplig även vid förhinder i allmänhet (se vidare t.ex. Kr 2001:3, KmSkr 2001:31 och Edqvist m.fl., *Kyrkoordning för Svenska kyrkan med kommentarer och angränsande lagstiftning*, Verbum, 2022, s. 236 f. med hänvisningar).

När domarledamoten tjänstgör som ordförande enligt 9 kap. 5 § andra stycket är alltså kravet på ordförandens närvaro för beslutsförhet enligt första stycket uppfyllt. Att den tjänstgörande ordföranden också är en av dem som fattar beslut framgår av tredje stycket (jfr 9 kap. 2 b § kyrkoordningen om rösträtt i andra fall). Domarledamotens rösträtt som tjänstgörande ordförande överensstämmer med den rösträtt domarledamoten har i övrigt.

Bakgrunden till den ändring som beslutades av kyrkomötet 2023 var bland annat Överklagandenämndens beslut 2014/38. I beslutet accepterade nämnden att domarledamoten gick in som ordförande i ett ärende om obehörighet, trots att bestämmelsen i 9 kap. 5 § andra stycket då endast gällde ärenden om beslutsprövning. Överklagandenämnden ansåg att den lämpligaste lösningen var en analog tillämpning av bestämmelsen och uttalade följande.

För denna lösning talar att domarledamoten eller ersättaren vid handläggningen av ärenden enligt bland annat 31 kap. 12 § kyrkoordningen ska vara närvarande och beslutande även i fall då det inte föreligger hinder för biskopen eller domprosten, se 9 kap. 5 § sista stycket kyrkoordningen. I dessa ärenden, då domkapitlet har en mer domstolsliknande funktion, har det vid besluten varit viktigt att trygga att domarledamotens juridiska kompetens finns tillgänglig vid beslutsfattandet (CsSkr 1999:3 s. 2–136). Vid den intresseavvägning som, enligt vad som uttalats i 12/2000, ska göras, finner Överklagandenämnden att domarledamotens deltagande garanterar objektivitet och opartiskhet vid behandlingen av ärendet i sådan mån att det bör kunna accepteras att denne går in som ordförande i fall som det aktuella.

I beslut 2000/12 väjde Överklagandenämnden syftet att i största möjliga utsträckning garantera objektivitet och opartiskhet vid behandlingen av ett ärende, mot vikten av att beslutet fattas i enlighet med reglerna om beslutsförhet. Detta tillvägagångssätt godtog i Överklagandenämndens beslut 2018/16.

Kyrkostyrelsens förslag: När den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller dennes ersättare tjänstgör som ordförande måste den präst som är ordförandens och vice ordförandens gemensamma ersättare vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört.

Ändrad paragraf: 9 kap 5 § kyrkoordningen.

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget. Tre av remissinstanserna har ingen erinran mot förslaget. *Valprövningsnämnden* avstår från att svara, eftersom förslagen inte avser nämndens verksamhet. *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation* har ett förslag till redaktionell ändring. *Hjo församling* avstyrker förslaget, eftersom församlingen anser att det är otydligt vad gäller diakonens roll.

Visby och Stockholms stift tillstyrker förslaget, men saknar dock att det inte har övervägts att domarledamoten eller dess ersättare skulle kunna inträda som ordförande i även andra typer av ärenden om både ordföranden och vice ordföranden är frånvarande av vad skäl som det vara månde.

Askims församling efterfrågar biskopsmötet som remissinstans.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkomötet 2023 beslutade om en ändring av 9 kap. 5 § kyrkoordningen som innebär att domarledamoten eller dennes ersättare kan tjänstgöra som ordförande i domkapitlet när ordföranden (biskopen) och vice ordföranden (domprosten) har förhinder i handläggningen även av obehörighetsärenden och överklaganden. Bestämmelsen avsåg tidigare endast ärenden om beslutsprövning. Inför denna ändring, yttrade sig läronämnden som bejakade förslaget och betonade vikten av att den prästerlige ersättaren för biskopen samt domprosten ska vara närvarande i dessa fall. Kyrkomötet fattade beslut enligt förslaget. Kyrkomötet gav också kyrkostyrelsen uppdraget att återkomma till kyrkomötet med ett förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att när domarledamoten är ordförande i domkapitlet på grund av förhinder för både biskop och domprost vid handläggning av vissa ärenden, ska den präst som är deras gemensamma ersättare vara närvarande (TU 2023:1, kyrkomötets protokoll 21 november 2023 102 §). Syftet är att säkerställa att teologisk kompetens alltid finns i domkapitlet.

Mot denna bakgrund föreslås i den remitterade promemorian att 9 kap. 5 § om beslutsföret i domkapitlet kompletteras med ett krav på att den präst som är ersättare för biskop och domprost är närvarande när domarledamoten tjänstgör som ordförande. En sådan komplettering bör göras i 5 § andra stycket som anger när domarledamoten eller dennes ersättare kan tjänstgöra som ordförande. Det gäller vid handläggning av ärenden om obehörighet, beslutsprövning och överklagande, när ordföranden och vice ordföranden har förhinder. Den föreslagna nya bestämmelsen innebär alltså att den präst som är ordförandens och vice ordförandens ersättare måste vara närvarande i sådana fall, för att domkapitlet ska vara beslutsfört. Därigenom kommer det alltid finnas teologisk kompetens i domkapitlet. Kyrkostyrelsen delar bedömningen i promemorian.

Den föreslagna bestämmelsens placering innebär att 9 kap. 5 § andra stycket – som redan i dag är relativt långt – förlängs med ytterligare en mening. Detta motiveras dock av att den nya bestämmelsen endast gäller när domarledamoten är tjänstgörande

ordförande, alltså just i de ärenden som redan regleras i andra stycket. Det är en fördel att ha en samlad bestämmelse för den aktuella situationen. Ordalydelsen i förslaget är avsedd att harmoniera med 9 kap. 5 § första stycket som har en liknande uppbyggnad, där styckets två meningar – var för sig – utgör förutsättningar för beslutsförhet i domkapitlet. Kyrkostyrelsen instämmer med övervägandena i promemorian, och anser liksom *Luleå stift* den föreslagna formuleringen i kyrkoordningen harmonierar med befintliga skrivningar på ett gott sätt.

För Uppsala stift finns en ordförande (ärkebiskopen) och två vice ordförande (biskopen respektive domprosten) i domkapitlet. Det är två präster utsedda som deras gemensamma ersättare. Förslaget är givetvis avsett att gälla även domkapitlet i Uppsala stift, även om ordalydelsen talar om ”den präst som är ordförandens eller vice ordförandens ersättare”. Förslaget innebär för Uppsala stifts domkapitel att en av de två gemensamma ersättarna måste vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutsfört i den aktuella situationen, när ordföranden och de vice ordförandena har förhinder.

Visby och *Stockholms stift* efterfrågar en bestämmelse som innebär att domarledamoten eller dennes ersättare alltid ska kunna inträda som ordförande i även andra typer av ärenden om både ordföranden och vice ordföranden är frånvarande, oavsett skäl därtill. Stiftet motiverar detta med att det kan vara beslut som behöver fattas skyndsamt trots att både ordföranden och vice ordföranden har förhinder. Stiftet ger exempel på situationer där det kan bli aktuellt, såsom jävsskäl som inte går att undvika, som till exempel vid tvåinstansjäv eller beviljande av ansvarsfrihet för en stiftelse i vars styrelse både biskopen och domprosten sitter. Stiftet anför vidare att även om Överklagandenämnden i ett avgörande har konstaterat att det fick accepteras att biskopen trots jäv deltagit, skulle det underlätta handläggningen om domkapitlet skulle kunna lösa denna fråga med stöd av en bestämmelse i kyrkoordningen.

Frågan om i vilka ärenden domarledamoten kan tjänstgöra som ordförande diskuterades i KsSkr 2023:4 s. 39 f. mot bakgrund av att utredningens förslag var att det skulle kunna ske i alla ärenden i domkapitlet. Kyrkostyrelsen förordade inte det förslaget, utan föreslog att domarledamoten skulle kunna tjänstgöra som ordförande i de ärenden där domkapitlet har en mer domstolsliknande roll. Detta motiverades av att det ansågs saknas beredningsunderlag för en bestämmelse som omfattade samtliga ärenden. En begränsning till domkapitlets domstolsliknande roll föreföll följa befintlig praxis och ansågs överensstämma med de överväganden som gjorts tidigare om vilka situationer domarledamoten bör ha beslutanderätt. Kyrkostyrelsen ansåg att det var avgörande skäl att domarledamoten när denne tjänstgör som ordförande ska ha rösträtt, eftersom detta annars skulle kunna komma i strid med regler om ordförandens utslagsröst. När frågan behandlades av andra kyrkolagsutskottet föreslogs att den ordinarie domaren bara skulle ha rösträtt i ärenden som specificerades i 9 kap. 5 § andra stycket i dess dåvarande lydelse, det vill säga i sådana ärenden där det också fanns en obligatorisk närvaroplikt föreslagen för domarledamoten. En motivering till detta var att inte rubba balansen mellan vigda och icke vigda i domkapitlet (2KL 1999:1 s. 110). Kyrkostyrelsen anser att stiftens förslag inte kan omhändertas inom ramen för denna skrivelse, utan skulle behöva utredas vidare bland annat utifrån beslutanderätten och balansen mellan vigda och icke vigda i domkapitlet.

Håbo församlings synpunkter synes gälla för det fall ersättaren är den ledamot som är anställd som präst eller diakon. Avsikten med bestämmelsen är emellertid att den ska gälla biskopens och domprostens gemensamma ersättare som ska vara präst enligt 9 kap. 1 § femte stycket kyrkoordningen. Även om Biskopsmötet inte är en remissinstans, som *Askims församling* efterfrågar, kommer läronämnden kunna ta del av förslaget under beredningen i kyrkomötet.

1.6 Ikraftträdande

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser. I betänkandet TU 2023:1 angav tillsyns- och uppdragsutskottet att domkapitlen bör tillämpa en sådan ordning redan från den 1 januari 2024.

1.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Barnet intar en särställning i kristen tro. Mot den bakgrunden ska barnkonsekvensanalys göras inför avgörande beslut. Förslaget till aktuell ändring gäller kyrkoordningens bestämmelser om vissa fall av beslutsförhet i domkapitlen, med syfte att säkerställa teologisk kompetens. Förslaget bedöms inte ha några direkta konsekvenser specifikt för barn.

Övriga konsekvenser

Den främsta konsekvensen av förslaget är att teologisk kompetens säkerställs i domkapitlet, även i de ärenden som handläggs när ordföranden och vice ordföranden har förhinder. I den mån domkapitlet har följt uppmaningen att ha en sådan ordning sedan 2024, blir det ingen praktisk skillnad för dem när bestämmelsen träder i kraft.

1.8 Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen

9 kap.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om beslutsförhet i domkapitlet.

Genom ändringen, en ny mening i *andra stycket*, gäller att om den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller dennes ersättare går in som tjänstgörande ordförande i domkapitlet när ordföranden (biskopen) och vice ordföranden (domprosten) har förhinder, måste den präst som är gemensam ersättare för ordföranden och vice ordföranden närvara för att domkapitlet ska vara beslutsfört. Ändringen gäller när fråga är om handläggning av ärenden om beslutsprövning, obehörighet eller överklagande. Genom ändringen säkerställs att det alltid finns teologisk kompetens i domkapitlet.

Första och tredje styckena kvarstår oförändrade.

Övervägandena finns i avsnitt 1.5.

2 Ersättare för biskopen

2.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

2.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 8 kap. 5 § och 34 kap. 12 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §

När biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen.

Vid förhinder för biskopen får domkapitlet besluta om vem som ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen. Det samma gäller när befattningen som biskop är vakant.

Vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop.

I Uppsala stift ska dock vad som sägs i första stycket gälla först när båda biskoparna är förhindrade.

I Uppsala stift ska dock vad som sägs i första och andra stycket gälla först när båda biskoparna är förhindrade *respektive vid en längre vakans på båda befattningarna som biskop.*

Uppgiften att viga präster och diakoner får bara ges åt en annan biskop.

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. *Stiftsstyrelsen utser även*

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimisdelegerade har utsetts ska interimisstyrelsen i stället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden. För *de valda* ledamöterna utses lika många ersättare. *Ersättare för*

en ersättare för biskopen som ledamot.

biskopen som ledamot är den präst eller diakon som är ledamot i domkapitlet. I Uppsala stift är den biskop som inte är ordinarie ordförande ersättare även som ordförande.

KsSkr 2025:4

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsföret,
- 4 kap. 15 a § om deltagande på distans,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Beslut om deltagande på distans enligt 4 kap. 15 a § fattas av stiftsfullmäktige.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2026.

2.3 Ärendet och dess beredning

Under början på 2020-talet medförde två händelser och beslut diskussioner beträffande biskopens uppdrag och ställning. I det ena fallet upphävde Svenska kyrkans överklagandenämnd ett stiftsstyrelsebeslut (ÖN 1/2021) som bland annat gällde att verkställa uppsägning av biskopens anställning om en överenskommelse om avslut av anställningen inte kunde uppnås. Det andra fallet gällde ett beslut av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (i det följande Ansvarsnämnden) att förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst (AN 1/2022).

Ansvarsnämnden tog även upp några frågeställningar som berör biskopen i sin verksamhetsberättelse för 2021. Det gjordes i ett avsnitt med rubriken "Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen". Med anledning av verksamhetsberättelsen uppdrog 2022 års kyrkomöte till kyrkostyrelsen att göra en översyn av bestämmelser i kyrkoordningen rörande biskopens uppdrag med koppling till detta (TU 2022:13, KmSkr 2022:7). Tillsyns- och uppdragsutskottet, vars betänkande bifölls av kyrkomötet, menade att det som Ansvarsnämnden framförde kunde fungera som grund för direktiv för en utredning.

Därutöver medförde ett par motioner uppdrag till kyrkostyrelsen från 2022 års kyrkomöte. Kyrkomötet uppdrog till kyrkostyrelsen dels att göra en översyn av påföljderna vid obehörigförklaring av en biskop (motion 2022:29, TU 2022:4, KmSkr 2022:3), dels att återkomma till kyrkomötet med förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara ersättare i tillsättningsnämnden för tillsättning av domprost (motion 2022:59, TU 2022:9, KmSkr 2022:4).

Med utgångspunkt i Överklagandenämndens beslut 1/2021 och de tre uppdragen från 2022 års kyrkomöte (Obehörigförklaring av biskop, Biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för tillsättning av domprost samt Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse) har kyrkostyrelsen låtit utreda ett antal frågor om biskopens anställning, behörighet med mera. Utredningen resulterade i promemorian *Vissa frågor om biskopens anställning, behörighet m.m.*, med förslag till kyrkoordningsändringar. I promemorian togs också upp vissa frågor som inte var omedelbart kopplade till de ovan nämnda besluten utan i stället föranledda av faktiska situationer som hade uppenbarat brister i regelverket.

Promemorian sändes ut på remiss i december 2024 till samtliga stift, Ansvarsnämnden för biskopar, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Arvodesnämnden för den nationella nivån, Överklagandenämnden samt 39 församlingar och pastorat. 40 remissvar inkom. Bland annat mot bakgrund av remissutfallet har kyrkostyrelsen valt att gå vidare med två av förslagen, vilka nu läggs fram för kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen. Det ena förslaget gäller att vid en längre tids vakans på befattningen som biskop ska en biskop kunna tillförordnas av stiftsstyrelsen under förutsättning att stiftsstyrelsen och domkapitlet är överens om beslutet.

Det andra förslaget avser att den diakon eller präst som är ledamot i domkapitlet ska vara biskopens ersättare som ledamot i den tillsättningsnämnd som utser en domprost.

Remissvaren finns i ärendet KS 2022-6435.

Ersättare för biskopen

Allmänt om ersättare för biskopen

En befattning som kyrkoherde kan inte vara vakant i den meningen att ingen fullgör uppdraget som kyrkoherde. Det ska alltid finnas någon som är ordinarie innehavare av befattningen eller en vikarie. En befattning som biskop kan bara ha en ordinarie innehavare. För några av de uppgifter som tillkommer en stiftsbiskop finns bestämmelser om vad som gäller om biskopen är förhindrad och som då också kommer att tillämpas vid en vakans.

Det anges i 8 kap. 5 § kyrkoordningen att domkapitlet beslutar vem som ska fullgöra biskopens uppgifter när biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig. Det gäller dock inte om det är särskilt reglerat vem som i olika uppgifter ersätter biskopen. Det finns bestämmelser om vice ordförande i de fall det är reglerat att det hör till biskopens uppgift att vara ordförande. Bortsett från att det finns valda vice ordförande i stiftsstyrelsen och tillsättningsnämnden är det domprosten som träder in i uppgifter som tillkommer biskopen i beslutande och verkställande organ i stiftet samt i domkapitlet. Det är en uppgift för domkapitlet att utse kontraktsprostar om biskopen inte kan göra detta. Det är reglerat att det alltid ska vara en biskop som leder vigningar av präster och diakoner. Vidare finns viss reglering som anger en begränsning i vem som biskopen kan anlita för att fullgöra ett uppdrag om hen inte själva kan göra det. Det gäller att biskopen får utse en präst för att leda vissa särskilda gudstjänster. Även i fråga om visitationer finns en reglering av motsvarande slag. I det följande finns en genomgång med exempel av biskopens kyrkoordningsreglerade uppgifter som fullgörs enligt särskilda föreskrifter och vad som gäller beträffande ersättare. Det som tas upp i det första stycket nedan avser sådant som är särskilt reglerat i kyrkoordningen. Det efterföljande stycket ger exempel på sådant där det finns viss reglering av vem som kan ersätta och stycket därefter handlar om sådant utan särskild reglering.

I 7 och 9 kap. kyrkoordningen finns flertalet bestämmelser vilka reglerar när domprosten är biskopens ersättare. En sådan bestämmelse är att domprosten är biskopens ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen enligt 7 kap. 12 § kyrkoordningen. 9 kap. 1 § kyrkoordningen stadgar att biskopen är ordförande i domkapitlet och att domprosten är vice ordförande. 8 och 25 kap. kyrkoordningen innehåller bestämmelser om när domkapitlet kan fatta beslut i stället för biskopen. Som exempel kan nämnas 8 kap. 40 § kyrkoordningen enligt vilken domkapitlet kan utse en kontraktsprost eller vikarie för kontraktsprosten om biskopen är förhindrad. Bestämmelserna i 7 kap. 14 § och 34 kap. 12 § kyrkoordningen reglerar biskopens ersättare som ordförande i stiftsstyrelsen respektive tillsättningsnämnden för tillsättning av domprost.

Viss reglering av vem som kan ersätta biskopen finns i 8, 26, 27 och 40 kap. kyrkoordningen. Ett exempel är att biskopen kan uppdra åt kontraktsprostar och domprost att visitera enligt 8 kap. 2 § kyrkoordningen. Ett annat exempel är 26 kap. 3 § där biskopen eller en präst som biskopen utser leder mottagningsgudstjänst för ny kyrkoherde.

Slutligen finns en grupp bestämmelser avseende biskopens uppgifter utan särskild reglering gällande ersättare. Dessa bestämmelser finns i 8, 9, 17, 20, 31, 32, 37 och 53 kap. kyrkoordningen. Ett par exempel är att utfärda kallelse till val av diakoner och präster i domkapitlet enligt 9 kap. 11 § kyrkoordningen och att besluta om kontraktsindelning enligt 37 kap. 20 § kyrkoordningen. Det som ingår i denna grupp bestämmelser samt den gruppen i stycket ovan kan domkapitlet utse någon att svara för.

Bestämmelsen i 8 kap. 5 § kyrkoordningen om att domkapitlet beslutar om vem som fullgör biskopens uppgifter vid förhinder för biskopen eller vakans på tjänsten hade sin motsvarighet i kyrkolagen (1992:300). Där angavs dock att domkapitlet fick besluta om vem som skulle fullgöra ”de uppgifter som biskopen får lämna över till någon annan”, 4 kap. 28 § kyrkolagen. Det framgår av förarbeten till den bestämmelsen att den avsåg ”de andliga ämbetsuppgifter som biskopen får överlåta till annan”. Som exempel angavs invigning av kyrka och installation av kyrkoherde i församling, (prop. 1987/88:31 s. 198). I 1992 års kyrkolag fanns inte kvar en punkt som hade funnits i 19 § i 1988 års domkapitelslag, nämligen ”att anlita annan biskop för prästvigning och de övriga ämbetsuppgifter som måste fullgöras av biskop”. Den punkten ströks med motiveringen att det hörde till kyrkomötets normgivning att besluta om prästvigning. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte sägs att den bestämmelse som fanns i 1992 års kyrkolag om fullgörande av biskopens uppgifter i kyrkoordningsskrivelsen hade ”generaliserats och avser nu alla de uppgifter som är biskopens och som måste fullgöras även om han eller hon har förhinder”.

Vid remissbehandlingen av kyrkoordningsskrivelsen, som på den aktuella punkten i huvudsak överensstämde med förslaget i kyrkoordningsskrivelsen, menade några domkapitel att domprostens roll i sammanhanget behövde klargöras och dåvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet menade att biskopens uppgifter bara skulle få fullgöras av en präst. Detta föranledde inga ändringar från Svenska kyrkans centralstyrelsens sida.

Till 1999 års kyrkomöte väcktes också en motion i vilken föreslogs att det i kyrkoordningen skulle regleras att domprosten skulle fullgöra biskopens uppgifter vid förhinder för biskopen eller vid vakans (motion 1999:220). Först om domprosten också var förhindrad eller domproststjänsten inte hade ordinarie innehavare skulle domkapitlet få besluta vem som skulle fullgöra biskopens uppgifter. Detta motiverades med att om domkapitlet utsåg någon annan än domprosten att fullgöra biskopens uppgifter skulle det, eftersom domprosten ersatte biskopen i vissa funktioner enligt särskild reglering, bli en tudelning av biskopens uppgifter och det kunde ifrågasättas då biskopsämbetet är enhetens ämbete. Andra kyrkolagsutskottet delade motionärernas uppfattning att det är domprosten som normalt ska ersätta biskopen men menade att detta torde kunna ske utan särskilt stöd i kyrkoordningen. Därför föreslogs avslag på motionen vilket också blev kyrkomötets beslut.

En stiftsbiskop har också i kyrkoordningen givna uppdrag på nationell nivå. Biskoparna deltar i kyrkomötets arbete, 11 kap. 1 § och i Biskopsmötet, som är ett av Svenska kyrkans nationella organ och består av stiftens biskopar, 13 kap. 1 §. Biskopen i Visby stift är vidare ledamot i kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet, 10 kap. 5 §. Förarbetena berör inte domkapitlets rätt att vid förhinder eller vakans besluta vem som fullgör biskopens uppgifter skulle gälla för annat än uppgifter i stiftet. Eftersom det är stiftens biskopar som deltar i kyrkomötets arbete och tillsammans utgör Biskopsmötet kan inte den som bara fullgör biskopens uppgifter ha dessa särskilt reglerade uppgifter. Motsvarande bör gälla i fråga om rådet för Svenska kyrkan i utlandet.

Vakans på befattningen som biskop

I regel sker skifte på befattningen som biskop när en stiftsbiskop går i pension och en ny biskop väljs. Detta kan hanteras så att det inte behöver uppstå någon längre vakans. Det kan ställa sig annorlunda i vissa situationer som när någon avlider, blir obehörig-förklarad eller av annat skäl mindre planerat lämnar befattningen. Eftersom det är en relativt omfattande process innan en ny biskop kommer på plats kan det i en sådan

situation ta upp till ett år innan det finns en ny biskop i stiftet. I Visby stift gällde detta under 2022. Nedan följer en redogörelse för hur situationen hanterades i Visby stift och på nationell nivå.

Domkapitlet i Visby stift utsåg den 2 mars 2022 med stöd av 8 kap. 5 § kyrkoordningen en biskop emeritus, som tidigare var biskop i stiftet, att fullgöra biskopens uppgifter till dess ny biskop hade tillträtt. Samtidigt beslutade domkapitlet att adjungera honom att delta i domkapitlets sammanträden med yttranderätt. Ett motsvarande beslut fattade även stiftsstyrelsen för sin del. På Visby stifts webbplats omnämndes biskopen emeritus som ”tjänstgörande biskop tills ny biskop är på plats” och på Biskopsmötets webbplats fanns biskopens namn med i uppräknningen av stiftens biskopar. Det som kommunicerades externt gav närmast bilden av att det fanns en vikarierande biskop i Visby stift.

Även på andra sätt kan man få uppfattningen att det var fråga om inträde som vikarierande biskop med uppgifter utöver dem som följer av bestämmelserna om fullgörande av biskopens uppgifter enligt bestämmelserna i kyrkoordningen. Det var vid den tiden också aktuellt i Visby stift att utse en ny domprost. När stiftsstyrelsens arbetsutskott utsåg ledamöter i tillsättningsnämnden konstaterades i protokollet att biskopen är självskriven ledamot och ordförande. Arbetsutskottet utsåg en ersättare för biskopen som ledamot i tillsättningsnämnden. Den biskop som avses i kyrkoordningens bestämmelser om tillsättningsnämndens sammansättning är den som innehar befattningen som biskop i stiftet. I detta fall fanns ingen som innehade befattningen. Det förhållandet att domkapitlet hade beslutat att en biskop emeritus skulle fullgöra biskopens uppgifter medförde inte att det fanns en vikarierande biskop.

Även hanteringen av biskopens delaktighet i 2022 års kyrkomöte ger exempel på otydlighet med nuvarande ordning. I 11 kap. 1 § anges att utöver de valda ledamöterna deltar också ”stiftens biskopar” i kyrkomötets arbete, alltså de som innehar en befattning som biskop i ett stift. Kyrkomötet beslutade att biskopen emeritus fick närvara i organisationsutskottet på motsvarande sätt som beslut fattades om i vilka utskott stiftsbiskoparna fick närvara.

Redovisningen ovan visar att det uppstår frågor av särskilt slag vid en lång tids vakans på en befattning som stiftsbiskop. Det framstår med nu gällande bestämmelser inte alltid som självklart hur dessa ska hanteras.

Tillsättningsnämnden

Tillsättning av domprost vid kyrkoordningens tillkomst

I betänkandet Förslag till kyrkoordning (Svenska kyrkans utredningar 1998:1) fanns inga andra bestämmelser om tillsättning av domprost än de som föreslogs beträffande kyrkoherdar i övrigt. Det innebar att beslutet om tillsättning skulle fattas på lokal nivå. Förslaget till kyrkoordning innefattade dock bestämmelser om det som kallades reell behörighetsprövning. Det innebar att domkapitlets behörighetsprövning inte endast skulle avse att vissa formella villkor var uppfyllda. Alla som skulle anställas som präster och diakoner skulle också av domkapitlet ha förklarats uppfylla de särskilda krav som den sökta befattningen ställde. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte fanns inte ordningen med reell behörighetsprövning kvar. I stället skulle domkapitlet bara yttra sig över de i formell mening behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

Svenska kyrkans centralstyrelse angav i kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3) att den i avvägningen mellan de olika intressen som gör sig gällande i frågan om vem som ska tillsätta en domprost hade kommit till ett annat resultat än i utredningsarbetet.

Som en viktig förändring mellan utredningsförslaget och skrivelsen avseende präst-anställningen pekade man på att det inte skulle ske en reell behörighetsprövning. I fråga om domprosten skulle ett genomförande av det förslaget ha inneburit att domkapitlet skulle ha fastställt särskilda kriterier gentemot vilka behörighetsprövningen skulle ha gjorts. Vidare pekade Centralstyrelsen på att den då gällande ordningen innebar att regeringen tillsatte domprostar. Mot den redovisade bakgrunden och med hänsyn till domprostens ställning i stiftet föreslog Centralstyrelsen att tillsättningen av domprost skulle ligga hos stiftet genom stiftsstyrelsen. Domkyrkoförsamlingen skulle, liksom enligt då gällande ordning, få utöva sitt medinflytande genom att yttra sig över behöriga sökande.

Vid 1999 års kyrkomöte förelåg tre motioner med förslag om att domprost i likhet med övriga kyrkoherdar skulle utses på lokal nivå. I två av motionerna (motion 1999:26 och 1999:78) föreslogs att stiftets inflytande skulle utövas genom yttranden från stiftsstyrelsen och domkapitlet före tillsättningen. I den tredje motionen (motion 1999:220) föreslogs att ordningen med ”reell behörighetsprövning” skulle gälla vid tillsättning av domprost. Andra kyrkolagsutskottet (2KL 1999:1 s. 133) fann i avvägningen mellan olika intressen att en befattning som domprost borde tillsättas av stiftsstyrelsen på det sätt som Centralstyrelsen hade föreslagit. Kyrkomötet avtog motionerna och beslutade i enlighet med förslaget i skrivelsen.

Tillsättningsnämnden – nytt organ för samverkan

När de nya bestämmelserna om tillsättning av domprost skulle tillämpas första gången ledde detta till konflikter när en stiftsstyrelse utsåg en sökande och domkyrkoförsamlingen anställde en annan. Denna tvist löstes med tiden och någon motsvarande situation har därefter inte uppstått. Dessa tvistigheter men även vissa motsättningar i övrigt mellan stiftsstyrelse och domkyrkoförsamling fanns som en bakgrund när 2000, 2001 och 2007 års kyrkomöten behandlade motioner om tillsättning av domprost. Det fanns förslag av något varierande slag, bland annat om översyn av de gällande bestämmelserna. Det var detta som kom till stånd när den s.k. demokratiutredningen fick i uppdrag att se över bestämmelserna om hur domprostar utses. Frågan behandlades i betänkandet *Styra och leda – Samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* (Svenska kyrkans utredningar 2008:1).

I sina överväganden angav demokratiutredningen inledningsvis (s. 154) att ”det finns en uppenbar intressekonflikt när någon ska utses till en befattning som avser dels att vara kyrkoherde i ett lokalt pastorat, dels att ha vissa självskrivna funktioner i stiftet.” Lösningen som föreslogs var inrättande av en tillsättningsnämnd sammansatt av företrädare för såväl kyrkorådet i domkyrkoförsamlingen/pastoratet som för stiftsstyrelsen.

Biskopen föreslogs bli självskriven ordförande i tillsättningsnämnden. Utgångspunkten för det förslaget var ett yttrande från läronämnden (Ln 2008:13y). Ärendet som yttrandet gällde avsåg ersättare för kyrkoherden i kyrkorådet vid tillsättning av ny kyrkoherde. Utredningen menade att det som läronämnden hade anfört var av principiell betydelse utöver den specifika fråga som föranledde yttrandet. Läronämnden anförde följande.

Bestämmelserna om kyrkorådets sammansättning speglar Svenska kyrkans syn på ansvaret inom kyrkan och att alla frågor inom församlingens styrelse ska belysas gemensamt av kyrkans vinningstjänst och de demokratiskt valda. Inga frågor bör avgöras utanför denna teologiskt motiverade ram.

De valda ledamöterna i tillsättningsnämnden skulle vara tre vardera från stiftsstyrelsen och det organ på lokal nivå (nu kyrkorådet) som hade att tillsätta befattningar för domkyrkoförsamlingen. Det skulle vara personer med styrelseuppdrag, alltså ledamöter eller ersättare i stiftsstyrelsen och kyrkorådet, som valdes till ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden. Något undantag från valbarhetsvillkoret att vara ledamot eller ersättare i stiftsstyrelsen gjordes inte när det angavs att stiftsstyrelsen skulle utse en ersättare för biskopen som ledamot. Tillsättningsnämnden skulle inom sig utse en vice ordförande.

I skrivelsen KsSkr 2009:5 Styrning och ledning m.m. anslöt sig kyrkostyrelsen till utredningens förslag vilket också blev kyrkomötets beslut. Därmed infördes bestämmelser i 34 kap. 12 § kyrkoordningen i enlighet med det här redovisade förslaget. I skrivelsen uppmärksammade kyrkostyrelsen särskilt situationen i Uppsala stift (KsSkr 2009:5 s. 50). Det gällde frågan om ärkebiskopen eller biskopen i Uppsala ska vara självskriven ledamot och ordförande i tillsättningsnämnden. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Uppsala menade att det borde vara ärkebiskopen eftersom Uppsala domkyrkoförsamling ligger inom ärkebiskopens pastorala område. Kyrkostyrelsen angav att den inte hade något att erinra mot detta. Vidare står i skrivelsen att kyrkostyrelsen föreslog en justering av bestämmelsen i enlighet med detta. Vari den justeringen bestod är oklart. Det finns ingen särskild reglering av vad som gäller för Uppsala stift. Den bestämmelse som då blir tillämplig är det som sägs i 8 kap. 3 § sista stycket, nämligen att när det inte är särskilt reglerat avgör de båda biskoparna i samråd hur olika uppgifter ska fördelas.

2.5 Överväganden och förslag

2.5.1 Tillförordnad biskop

Kyrkostyrelsens förslag: Vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop. I Uppsala stift ska detta gälla först vid en längre vakans på båda befattningarna som biskop.

Ändrad paragraf: 8 kap. 5 § kyrkoordningen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med kyrkostyrelsens förslag. Jämfört med promemorians förslag föreslår kyrkostyrelsen en ändrad terminologisk utformning av paragrafen samt ett tillägg avseende de särskilda förhållandena i Uppsala stift.

Remissinstanserna: Sex stift tillstyrker promemorians förslag om förändrad skrivning i 8 kap. 5 § kyrkoordningen, liksom domkapitlet i ytterligare två stift. Bland församlingar och pastorat som har lämnat yttranden har samtliga, med något undantag, tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot förslaget. Samtidigt har ett flertal stift synpunkter på utformningen av ändringsförslaget till bestämmelsen. Flera stift menar att domkapitlet ska vara det beslutande organet i frågan, i stället för som promemorians förslag där stiftsstyrelsen fattar beslutet. Några stift menar även att ändringsförslaget till bestämmelsen behöver formuleras så att det tydligt framgår att stiftsstyrelsen och domkapitlet ska vara eniga om beslutet. Fyra stift och ytterligare två stiftsstyrelser avstyrker förslaget. *Linköpings stift* anger att det inte lämnar några synpunkter.

Överklagandenämnden och Ansvarsnämnden avstyrker, utan att redovisa några närmare skäl härför, förslaget medan Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillstyrker förslaget.

Närmare om remissvarens innehåll

Stockholms, Visby, Uppsala, Lunds, Skara och Karlstads stift, liksom *domkapitlen i Strängnäs och Härnösands stift* tillstyrker förslaget om att införa en möjlighet att anställa en vikarierande biskop vid en längre vakans på befattningen som biskop. Flera av dem tillstyrker under vissa förutsättningar eller med vissa tillägg.

Göteborgs, Visby och Stockholms stift anser att det bör vara domkapitlet i stället för stiftsstyrelsen som är beslutsfattande organ gällande att utse en vikarierande biskop. *Göteborgs* och *Visby stift* menar därutöver att det skulle vara en rimlig ordning att domkapitlet utser en vikarie ”efter hörande” respektive ”i samråd” med stiftsstyrelsen och Biskopsmötet. *Stockholms stift* menar att två alternativa uttryck till ”vikarie” som bör övervägas för den biskopsvigde person som fullgör en biskops uppgifter är ”ställföreträdande biskop” eller ”tillförordnad biskop”.

Flera stift betonar att det är en förutsättning för förslaget att stiftsstyrelsen och domkapitlet är överens. *Domkapitlet i Härnösands stift* menar att den i promemorian föreslagna lydelsen av 8 kap. 5 § kyrkoordningen inte helt tydligt anger att enighet ska råda i frågan mellan stiftsstyrelse och domkapitel för att beslut ska kunna fattas. Stiftet föreslår därför att ett förtydligande görs så att det anges att vid en längre vakans får stiftsstyrelsen ”efter samråd och i samförstånd med domkapitlet”, eller liknande uttryck, fatta beslut i frågan.

Domkapitlet i Uppsala stift poängterar att det av promemorian framgår att det är en förutsättning att det råder enighet mellan stiftsstyrelse och domkapitel. Däremot anser de att den föreslagna formuleringen i bestämmelsen inte ger uttryck för kravet på enighet på ett tydligt sätt. Domkapitlets förslag på lydelse till 8 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen är: ”Vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, om domkapitlet godkänner det, som vikarierande biskop anställa någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop.” Domkapitlet konstaterar att det förekommer andra bestämmelser i kyrkoordningen där det talas om ”samråd” utan att det föreligger krav på enighet. Vidare menar domkapitlet att det blir otydligt om stiftsstyrelsen och domkapitlet ska fatta beslutet ”tillsammans” eller om det är stiftsstyrelsen som ska fatta beslutet efter samråd med domkapitlet, dock att de måste vara eniga.

Domkapitlet i Strängnäs stift tillstyrker förslaget med tillägg om att ett förordnande vid en sådan vakans ska kunna vara högst ett år.

Göteborgs, Växjö, Västerås och Luleå stift, samt *stiftsstyrelserna i Härnösands och Strängnäs stift* avstyrker promemorians förslag. *Stiftsstyrelsen i Västerås stift* avstyrker förslaget i dess nuvarande formulering. Stiftsstyrelsen ser behovet av en reglering av vikariat vid vakans, men anser att den föreslagna formuleringen är för vag. Stiftsstyrelsen poängterar att begreppet ”längre vakans” saknar en tydlig definition som kan skapa osäkerhet. Vidare framhålls att stift i praktiken har klarat sig utan en biskop under längre perioder, vilket aktualiserar frågan om det överhuvudtaget behövs en reglering. Stiftsstyrelsen efterfrågar därför en tydligare gränsdragning mellan domkapitlets och stiftsstyrelsens ansvar i dessa situationer. *Linköpings stift* har i sitt remissvar angivit att stiftet inte lämnar några synpunkter på här aktuellt förslag.

Överklagandenämnden avstyrker promemorians samtliga förslag, med ett undantag som inte är relevant för skrivelsen. Nämnden behandlar inte förslaget specifikt, men konstaterar att när det gäller övriga förslag, med ett undantag, i promemorian är

de till övervägande del följdändringar till de två huvudförslagen och bör därför inte införas i kyrkoordningen om inte huvudförslagen införs.

Ansvarsnämnden avstyrker förslaget. Nämnden ser det i och för sig inte som problematiskt att en ersättare för biskopen utses vid vakans, men menar att det skulle kunna bli problem om stiftsstyrelsen och domkapitlet har olika uppfattningar. Frågan uppkommer då om vilket organ som kan fatta det avgörande beslutet.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillstyrker förslaget.

De församlingar och pastorat som har svarat är i stort positiva till förslaget i promemorian, där samtliga, med något undantag, tillstyrker eller inte har något att erinra mot förslaget.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Vid en längre vakans på befattningen som stiftsbiskop uppstår särskilda frågor. Det blir i dessa situationer tydligt att biskopens uppdrag och uppgifter går utöver de uppgifter som domkapitlet kan utse någon annan att fullgöra enligt 8 kap. 5 § i de situationer då biskopen har förhinder. Biskopen förbinder sitt stift med kyrkan som helhet. När biskopen fullgör vad som kan kallas uppgifter på nationell nivå är det inte fråga om uppgifter så att säga åt den nationella nivån utan ett utflöde av att vara biskop för ett stift. Det hör samman med att biskopens uppdrag inte bara avser ett visst stift och att biskopen vigs till biskop i Svenska kyrkan. Organisatoriskt tar sig detta i uttryck, såvitt gäller sådant som är reglerat i kyrkoordningen och avser alla stiftsbiskopar, i Biskopsmötet och i delaktigheten i kyrkomötets arbete.

I promemorian konstateras vidare att det torde stå Biskopsmötet fritt att adjungera någon till sina sammanträden. Gällande en stiftsbiskops ersättare i kyrkomötets arbete enligt nuvarande ordning kan det formellt sett ses som mer tveksamt, eftersom det anges i 11 kap. 1 § kyrkoordningen att ”stiftens biskopar” deltar i kyrkomötets arbete. Det finns inte någon som har ställning som ”stiftets biskop” i formell mening när det inte finns en ordinarie innehavare av befattningen som biskop. Det finns en möjlighet enligt etablerad praxis i kyrkomötet för adjunktion när det gäller utskottens arbete vilket beslutas av utskotten själva. I det aktuella fallet från 2022 beslutade dock kyrkomötet om utskottsplaceringen.

Det får dock ses som önskvärt att det som uppfattas som reellt gällande och det som är formellt reglerat står i samklang. Uppgifterna på den nationella nivån är inte de primära i biskopens uppdrag. Det kan naturligtvis uppstå kortare vakanser utan att detta skulle kräva andra bestämmelser än de som redan finns i kyrkoordningen. Vid en längre vakans blir stiftets ställning som biskopens ämbetsområde och bland annat uppgifterna att ”svara för ledning och tillsyn” och att ”vårda och värna kyrkans enhet” inte omhändertagna på det sätt som är avsett.

Enligt gällande ordning kan domkapitlet utse någon att i viss utsträckning fullgöra biskopens uppgifter. Kyrkostyrelsen kan konstatera att domkapitlet i Visby stift 2022 utsåg en biskop emeritus att fullgöra biskopens uppgifter enligt 8 kap. 5 § kyrkoordningen. Mycket talar dock för att biskopen emeritus i praktiken betraktades och fungerade som stiftets biskop.

Utifrån vad som har redovisats i bakgrunden och med anledning av det som anförts ovan anser kyrkostyrelsen att det finns goda skäl att införa möjligheten att i vissa fall kunna ha en tillförordnad biskop som helt och fullt svarar för de uppgifter och det ansvar som tillkommer en stiftsbiskop. Det måste då naturligtvis vara fråga om en person som är behörig att utöva uppdraget som biskop. Behörig att utöva uppdraget som biskop är den som har vigts till biskop i Svenska kyrkans ordning, enligt 30 kap. 1 § kyrkoordningen.

I den remitterade promemorian föreslogs att det nya andra stycket i 8 kap. 5 § skulle ha följande lydelse: "Vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som vikarierande biskop anställa någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop." Kyrkostyrelsen har, i likhet med vad *Stockholms stift* har efterfrågat, övervägt alternativa uttryck till "vikarierande biskop". Kyrkostyrelsen har valt formuleringen "som stiftets biskop tillförordna", vilket bäst får anses svara mot den aktuella situationen, det vill säga när befattningen som biskop under en längre tid är vakant.

Det kan övervägas om det borde sättas en tidsgräns för när ett tillförordnande får ske. I likhet med förslaget i promemorian menar kyrkostyrelsen att det kan vara rimligt att ett tillförordnande sker om en vakans förväntas sträcka sig över längre tid än fyra till sex månader. Detta kan bli fallet om en biskop avlider under sin tjänstgöringstid, av någon anledning måste lämna befattningen eller för den händelse det sker en obehörigförklaring. Med andra ord är det aktuellt när ett biskopsval måste hållas utan möjlighet till tillräcklig framförhållning. Detta är dock inget som närmare behöver regleras i kyrkoordningen, liksom inte heller hur länge ett tillförordnande får ske. Hur länge ett förordnande behöver fortgå är beroende av biskopsvalets genomförande, varför en reglerad tidsgräns, på det sätt som *domkapitlet i Strängnäs stift* föreslagit, inte framstår som en ändamålsenlig ordning.

Kyrkostyrelsen anser, i likhet med förslaget i promemorian, att det är en fråga för stiftet att avgöra om det blir aktuellt att tillförordna en biskop. Det ska då råda bred enighet i stiftet om dels att detta ska göras, dels om vem som ska tillförordnas. Om en biskop ska tillförordnas ska stiftsstyrelsen fatta beslut om detta i *samråd* med domkapitlet. Det ska alltså råda enighet mellan domkapitlet och stiftsstyrelsen om att ett tillförordnande ska ske och om vem som ska få den uppgiften. Några stift menar att det bör vara domkapitlet, i stället för stiftsstyrelsen, som fattar det formella beslutet i den nu aktuella frågan. Mot bakgrund av att det är en avgörande förutsättning att enighet råder mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet, menar kyrkostyrelsen dock att det saknas anledning att närmare överväga förslagen om att frångå förslaget om att det är stiftsstyrelsen som fattar det formella beslutet. Formellt blir det alltså stiftsstyrelsen som, i sin egenskap av arbetsgivare, fattar beslutet om tillförordnandet. För den händelse enighet mellan domkapitel och stiftsstyrelse inte kan uppnås kvarstår, liksom vid förhinder för biskopen och kortare vakans på befattningen, nuvarande reglering i 8 kap. 5 § första stycket kyrkoordningen. Det vill säga möjligheten för domkapitlet att utse någon annan att fullgöra vissa av biskopens uppgifter enligt 8 kap. 5 § kyrkoordningen.

Flera remissinstanser menar att den i promemorian förslagna lydelsen av 8 kap. 5 § andra stycket, "i samråd med domkapitlet", är vag eller otydlig i förhållande till skälen för ändringsförslaget. Kyrkostyrelsen ser dock inte anledning att ändra den föreslagna formuleringen "i *samråd*" eftersom uttrycket, enligt kyrkostyrelsens mening, innebär att enighet ska råda. Detta blir inte minst tydligt i de överväganden som redovisas i detta sammanhang.

Vad gäller den särskilda situationen i Uppsala stift, vilken redan i dag är särskilt reglerad i 8 kap. 5 § andra stycket kyrkoordningen, anser kyrkostyrelsen att det först vid en längre vakans på *båda* befattningarna som biskop ska bli möjligt att tillförordna en annan biskop. Kyrkostyrelsen föreslår därför ett sådant tillägg. Även om sannolikheten för att en sådan situation uppstår i Uppsala stift är mycket liten får det ses som självklart att det i så fall blir fråga om att tillförordna någon i *biskopen i Uppsala stifts* ställe. Detta gäller inte minst med anledning av hur ärkebiskopen väljs och med tanke på de särskilda uppgifter som ärkebiskopen har.

Kyrkostyrelsens förslag: Ersättare för biskopen som ledamot i tillsättningsnämnden för tillsättande av domprost ska vara den präst eller diakon som är vald till ledamot i domkapitlet. I Uppsala stift ska den andra biskopen vara ersättare även som ordförande.

Ändrad paragraf: 34 kap. 12 § kyrkoordningen.

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Sju stift tillstyrker promemorians förslag till ändring i kyrkoordningen, varav två av stiftet tillstyrker med tillägg och ett stift tillstyrker förslaget med viss justering. *Stiftsstyrelsen i Uppsala stift* och *domkapitlet i Härnösands stift* tillstyrker förslaget. Ett stift har inte något att erinra mot förslaget. Tre stift avstyrker promemorians förslag.

Karlstads stift tillstyrker förslaget och konstaterar att stiftet delar utredningens uppfattning att biskopens ersättare inte ska ses som företrädare för stiftsstyrelsen utan för kyrkans vigningstjänst. Likaså tillstyrker *Stockholms stift* förslaget och framhåller att kyrkans vigningstjänst bör vara företrädd i tillsättningsnämnden.

Visby och *Göteborgs stift* anser att om det finns en biskop utsedd som ersättare bör det vara den som sitter med i tillsättningsnämnden.

Lunds stift tillstyrker förslaget men ser det dock, till skillnad från promemorian, som mest naturligt att låta den präst som är vald till ersättare för biskop och domprost i domkapitlet få rollen som biskopens ersättare i tillsättningsnämnden. Stiftet menar att även den här personen har en särskild ställning som företrädare för vigningstjänsten i stiftet, en koppling till domkapitlet och därtill en särskild koppling till just biskopen.

Strängnäs stift menar att det inte framgår av promemorians förslag om ersättare för biskopen som ledamot i tillsättningsnämnden ska träda in som ordförande. Stiftet poängterar att den person som ersätter biskopen som ordförande i tillsättningsnämnden måste vara en person i vigningstjänsten.

Överklagandenämnden och *Ansvarsnämnden* avstyrker förslaget utan att närmare redovisa motiven härför.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tillstyrker förslaget.

De församlingar och pastorat som har svarat är i stort positiva till förslaget i promemorian, där samtliga, med något undantag, tillstyrker eller inte har något att erinra mot förslaget.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

2022 års kyrkomöte uppdrog åt kyrkostyrelsen att ge förslag till en reglering i kyrkoordningen om vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden för domprost (motion 2022:59, TU 2022:9, KmSkr 2022:4). Som har framgått tidigare i avsnitt 2.4 finns redan bestämmelser i kyrkoordningen om vem som är ersättare för biskopen i tillsättningsnämnden. Kyrkomötets uppdrag kan då förstås som att det ska vara förslag till en ändrad reglering. I betänkandet från tillsyns- och uppdragsutskottet ses det som angeläget att få en tydlighet i vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden. Där anges att det kan skifta mellan stiftet hur nuvarande bestämmelser förstås och tillämpas.

I promemorian konstateras att det som kan medföra oklarhet i fråga om biskopens ersättare som ledamot i tillsättningsnämnden är att motivskrivningar vid tillkomsten av bestämmelserna om tillsättningsnämnden står i viss motsättning till det som är

stadgat. I bestämmelsen sägs, utan inskränkning, att ersättare som väljs av stiftsstyrelsen ska väljas bland ledamöter och ersättare i stiftsstyrelsen/"i det organ som väljer". Det är stiftsstyrelsen som har att välja ersättare för biskopen som ledamot. Vice ordförande utser tillsättningsnämnden själv bland sina valda ledamöter.

I promemorian konstateras vidare att när förslaget om tillsättningsnämnden tillkom hänvisades såvitt gällde biskopen som ordförande till det tidigare redovisade yttrandet från läronämnden. Nämnden anförde att bestämmelserna om kyrkorådets sammansättning speglar Svenska kyrkans syn på ansvaret inom kyrkan och att alla frågor inom församlingens styrelse ska belysas gemensamt av kyrkans vigningstjänst och de demokratiskt valda. Vidare anförde nämnden att inga frågor bör avgöras utanför denna teologiskt motiverade ram. I promemorian betonas att det kan ses som inkonsekvent när inte detsamma gäller om biskopen har förhinder och en ersättare måste inträda. Ordförandeskapet i stiftsstyrelsen var av viss betydelse när biskopen blev ordförande i tillsättningsnämnden. Principiellt sett har dock ordförandeskapet i såväl stiftsstyrelsen som i tillsättningsnämnden sin grund i uppdraget som stiftets biskop. Kyrkostyrelsen anser, i likhet med vad som anges i promemorian, att det talar för att den som är biskopens ersättare som ledamot inte heller ska ses som företrädare för stiftsstyrelsen utan som företrädare för kyrkans vigningstjänst. Det finns då inte skäl för att en ersättare behöver väljas inom eller av stiftsstyrelsen.

I promemorian betonas att utifrån tidigare redovisade överväganden om ersättare för biskopen i tillsättningsnämnden finns behovet av att det införs en ny bestämmelse i kyrkoordningen om den saken. I motionen till 2022 års kyrkomöte som ledde fram till uppdraget till kyrkostyrelsen pekas på möjligheten att låta den präst eller diakon som ingår i domkapitlet få rollen som biskopens ersättare i tillsättningsnämnden, vilket är den ordning som har föreslagits i promemorian. *Lunds stift* lyfter i sitt remissyttrande att det skulle vara mest naturligt att låta den präst som är vald till ersättare för biskop och domprost i domkapitlet få rollen som biskopens ersättare i tillsättningsnämnden. Stiftet menar att även den här personen har en särskild ställning som företrädare för vigningstjänsten i stiftet, en koppling till domkapitlet och därtill en särskild koppling till just biskopen. Kyrkostyrelsen konstaterar att den ledamot som är präst eller diakon, enligt 9 kap. 1 § första stycket tredje punkten respektive 9 kap. 2 § första stycket andra punkten kyrkoordningen i Uppsala stift, representerar vigningstjänsten i domkapitlet. I likhet med vad som anges i promemorian anser kyrkostyrelsen att denna ledamot ska vara biskopens ersättare. Den personen har genom att vara vald som ledamot av stiftets präster och diakoner en särskild ställning som företrädare för vigningstjänsten i stiftet. Det innebär också, liksom då biskopen tjänstgör, en koppling mellan domkapitlet och tillsättningsnämnden.

Två remissinstanser påpekar att om det finns en biskop utsedd som ersättare, i promemorian benämnd den vikarierande biskopen, bör det vara den som sitter i tillsättningsnämnden. Avseende det påpekandet kan kyrkostyrelsen konstatera följande. Den person som tillförordnas som biskop enligt kyrkostyrelsens förslag till ändring av 8 kap. 5 § kyrkoordningen är stiftets biskop fullt ut och kan fullgöra alla biskopsuppgifter såväl i stiftet som på den nationella nivån. Det innebär att den tillförordnade biskopen är ledamot och ordförande i tillsättningsnämnden och det behövs därmed inte i dessa fall en specialreglering för den tillförordnade biskopens närvaro i tillsättningsnämnden.

I linje med vad som enligt 8 kap. 5 § kyrkoordningen generellt gäller i Uppsala stift vid förhinder för en av biskoparna bör därför den biskop som inte är ordförande i tillsättningsnämnden vara den biskopens ersättare både som ledamot och ordförande i tillsättningsnämnden. De båda biskoparna i Uppsala stift kan tillsammans sägas uppehålla biskopsämbetet i stiftet. Kyrkostyrelsen anser, i likhet med vad som anges

i promemorian, att det då är konsekvent och i överensstämmelse med grunden för biskopens uppgift att vara ordförande i tillsättningsnämnden att den biskop som träder in som ersättare gör detta fullt ut, alltså även som ordförande. Det är de båda biskoparna som avgör vem av dem som ska vara ordinarie ordförande.

2.6 Ikraftträdande

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026. Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

2.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Barnet intar en särställning i kristen tro. Mot den bakgrunden ska barnkonsekvensanalyser göras inför avgörande beslut. Förslaget till aktuell ändring gäller kyrkoordningens bestämmelser om möjligheten att kunna tillförordna en biskop och att ersättaren för biskopen i tillsättningsnämnden för tillsättande av biskop ska vara en teologisk ledamot. Förslagen bedöms inte ha några direkta konsekvenser specifikt för barn.

Övriga konsekvenser

Övriga konsekvenser av de föreslagna kyrkoordningsändringarna återfinns under respektive avsnitt under överväganden och förslag. Sammanfattningsvis kan följande konsekvenser framhållas.

Förslaget om att vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop innebär följande. Vid en längre vakans på befattningen som biskop ska en person kunna tillförordnas som biskop för att möjliggöra att biskopsuppgifterna kan fullgöras fullt ut, såväl i stiftet som på nationell nivå. Enligt gällande ordning kan domkapitlet utse någon att endast i viss utsträckning fullgöra biskopens uppgifter och detta förslag ger möjlighet att i vissa fall kunna ha en tillförordnad biskop som helt och fullt svarar för de uppgifter och det ansvar som tillkommer en stiftsbiskop.

Förslaget om att ersättare för biskopen som ledamot i tillsättningsnämnden för tillsättande av domprost ska vara den präst eller diakon som är vald till ledamot i domkapitlet syftar till att skapa en tydlighet i vem som ska vara biskopens ersättare i tillsättningsnämnden. Förslaget säkerställer även att kyrkans vinningstjänst är representerad i tillsättningsnämnden. Förslaget innebär också, liksom då biskopen tjänstgör, att kopplingen mellan domkapitlet och tillsättningsnämnden upprätthålls.

2.8 Kommentar till bestämmelserna i kyrkoordningen

8 kap.

5 §

Bestämmelsen reglerar fortsatt vissa särskilda förhållanden när biskopen har förhinder eller när befattningen som biskop är vakant, men har givits ett delvis nytt innehåll för att reglera vissa fall där en biskop kan tillförordnas som stiftets biskop när befattningen som biskop är vakant.

I *första stycket* görs en terminologisk ändring. Genom ändringen av första meningen klargörs att vid förhinder för biskopen får domkapitlet besluta om vem som

ska fullgöra biskopens uppgifter, såvida detta inte är särskilt reglerat i kyrkoordningen. Ändringen innebär att formuleringen ”när biskopstjänsten är ledig” utgår. En ny andra mening införs genom vilken det klargörs att detsamma som sägs i första meningen gäller när befattningen som biskop är vakant.

Ett nytt *andra stycke* införs genom vilket det klargörs att vid en längre vakans får stiftsstyrelsen, i samråd med domkapitlet, som stiftets biskop tillförordna någon som är behörig att fullgöra uppdraget som biskop. Uttrycket ”i samråd” innebär att enighet ska råda mellan domkapitlet och stiftsstyrelsen om att ett förordnande ska ske och om vem som ska få den uppgiften.

I det nya *tredje stycket*, nuvarande andra stycket, ändras så att det motsvarar det nuvarande andra stycket med tillägg avseende vad som ska gälla i Uppsala stift i den situation som avses i andra stycket, det vill säga att detta ska gälla först vid en längre vakans på båda befattningarna som biskop. Regleringen tar sikte på biskopen i Uppsala stift. Den är inte avsedd att gälla ärkebiskopen. Detta inte minst med anledning av hur ärkebiskopen väljs och med tanke på de särskilda uppgifter som ärkebiskopen har.

Fjärde stycket motsvarar det nuvarande tredje stycket i bestämmelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 2.5.

34 kap.

12 §

Bestämmelsen ändras dels genom att nuvarande sista meningen i *tredje stycket* ändras på så sätt att den anger att ersättare för biskopen som ledamot är den präst eller diakon som är ledamot i domkapitlet, dels genom att det införs en ny sista mening i tredje stycket i vilken det klargörs att i Uppsala stift är den biskop som inte är ordinarie ordförande ersättare även som ordförande.

Övriga stycken kvarstår oförändrade.

Övervägandena finns i avsnitt 2.5.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2025:4

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2025.

Beslutande: Martin Modéus, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Amanda Carlshamre, Jesper Eneroth, Nils Gårder, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Mona Olsson, Olle Reichenberg och Elisabeth Rydström samt tjänstgörande ersättarna Anders Brunnstedt, Sebastian Ekeröth Clausson, Johannes Fransson, Ingvar Jonsson och Xerxes Carlsén Åkerfeldt.

Föredragande: Mattias Thalén, Migelle Wikström, Evelina Kaarme och Mathias Brink.

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2025:4 Ändringar i kyrkoordningen.